

Vreme: 28.07.2026 14:27

Medij: blic.rs

Link: <https://www.blic.rs/biznis/after-hour/sa-jedne-voda-odnosi-zemlju-druga-je-cuva-za-susu/3zf0gp2>

Autori: Blic

Teme: Evropska komisija

Naslov: ISTI PLJUSAK, DVE POTPUNO RAZLIČITE NJIVE: Sa jedne voda odnosi zemlju, druga je čuva za sušu

5524

Posle jake kiše voda može da prodre do korena i ostane u zemljištu, ali može i da odnese njegov najplodniji sloj u prvi kanal. Ishod zavisi od onoga što se na njivi često i ne vidi: organske materije, živog sveta ispod površine i načina na koji je zemljište obrađivano. Upravo tu počinje priča o tome kako organska poljoprivreda čuva zemlju, vodu i biodiverzitet. Zamislite dve njive posle snažnog letnjeg pljusk. Na prvoj, kiša udara direktno u ogoljenu i zbijenu zemlju. Voda se zadržava na površini, zatim kreće prema ivici parcele i sa sobom nosi blato. Kada se sunce vrati, ostaje tvrda pokorica koja puca pod nogama. Na drugoj, kapi prvo zaustavljaju biljke koje prekrivaju zemljište. Voda klizi niz njihove stabljike, prolazi kroz sitne kanale koje su napravili korenje i gliste i odlazi dublje, tamo gde će je biljke tražiti kada ponovo nastupi suša. Zemlja i sledećeg dana ostaje tamna, vlažna i rastresita. Ne izgleda svaka organska njiva kao ova druga, niti je svaka konvencionalna parcela degradirana. Ipak, ta slika pokazuje šta se postiže praksama na kojima počiva dobra organska proizvodnja: plodoredom, pokrovnim usevima, kompostom, stajnjakom, očuvanim međama i manjom zavisnošću od sintetičkih sredstava. Kada se u ruci nađe šaka zdrave zemlje, u njoj nisu samo prašina i korenje. Tu žive bakterije, gljive, sitni insekti i drugi organizmi koji razlažu biljne ostatke i vraćaju hranljive materije u sistem. Gliste za sobom ostavljaju hodnike kroz koje prolaze vazduh i voda. Korenje vezuje čestice zemlje i smanjuje mogućnost da ih odnese kiša. Mikroorganizmi razlažu organsku materiju i učestvuju u stvaranju zemljišne strukture od koje zavisi kako će se biljka hraniti i koliko će vlage imati na raspolaganju. Zato zemljište nije samo površina na kojoj raste usev. Ono istovremeno skladišti vodu, kruži hranljive materije i pruža stanište velikom broju organizama. Evropska komisija među njegovim ključnim ulogama navodi upravo podršku biodiverzitetu, regulisanje vode i kruženje hranljivih elemenata. Problem je što njiva može još godinama da daje rod iako sistem ispod nje slabi. Posledice se prvo vide kroz više navodnjavanja, dodatnu prihranu i sve veća ulaganja, a tek kasnije kroz pad plodnosti. Organska poljoprivreda nastoji da taj proces preokrene. Umesto da se sa njive posle svake berbe samo odnosi, deo organske materije vraća se u zemlju. Umesto da ista biljka iz godine u godinu uzima iste hranljive elemente, usevi se smenjuju. Zemljište tako ponovo postaje učesnik u proizvodnji, a ne potrošni materijal. Tokom suše svaki litar vode na njivi deluje dragoceno. Međutim, sposobnost zemljišta da je sačuva gradi se mnogo pre nego što temperature pređu 35 stepeni. Organska materija ponaša se poput sunčera. Pokrovni usevi zaklanjaju površinu od sunca, smanjuju isparavanje i ublažavaju direktan udar kiše. Razgranato korenje otvara puteve kroz koje voda prodire dublje, umesto da ostane u bari ili završi u kanalu. Ono što otiče sa parcele ne odnosi samo vodu. Mutni trag posle pljusk često je deo najplodnijeg sloja zemlje, zajedno sa hranljivim materijama i ostacima sredstava korišćenih u proizvodnji. Pesticidi sa poljoprivrednih površina mogu dospeti u podzemne vode, reke, jezera i izvore pijaće vode, upozorava Evropska agencija za životnu sredinu. Zato manja zavisnost od sintetičkih pesticida ne štiti samo usev i parcelu na kojoj je primenjena, već i prostor izvan njenih granica. To ne znači da je organska proizvodnja automatski bez rizika. I prirodna đubriva mogu da optereće zemljište i vodu ako se koriste u pogrešnoj količini ili trenutku. Organska poljoprivreda nije proizvodnja bez kontrole, već proizvodnja koja zahteva više planiranja, praćenja i znanja. U živom voćnjaku čuju se pčele i drugi oprašivači. Po biljkama se kreću bubamare i drugi prirodni neprijatelji štetočina, ptice sleću na obližnje drveće, dok se ispod površine zemljišta nastavlja aktivnost koju ne možemo da vidimo. Kada nestanu cvetni pojasevi, živice i međe, a na velikoj površini ostane samo jedna biljna vrsta, životni prostor i izvor hrane gube brojni korisni organizmi. Poljoprivredna parcela tada možda deluje urednije, ali postaje siromašniji i osetljiviji sistem. Organska gazdinstva najviše doprinose biodiverzitetu kada sertifikovana pravila povežu sa raznovrsnim usevima i očuvanjem prirodnih staništa. Velika analiza dugoročnih istraživanja pokazala je da organska poljoprivreda u proseku povećava broj prisutnih vrsta za oko 30 odsto u poređenju sa konvencionalnom proizvodnjom. To nije samo dobitak za prirodu. Oprašivači učestvuju u stvaranju roda, gliste popravljaju strukturu zemljišta, a korisni insekti pomažu u kontroli štetočina. Biodiverzitet je, drugim rečima, deo proizvodnje koji poljoprivrednik ne kupuje u džaku, ali bez njega teško može da održi njivu zdravom. Prelazak na organsku proizvodnju nije romantična slika korpe pune neprskanog povrća. Iza nje su sertifikacija, oprema, period prilagođavanja, znanje, neizvesna sezona i tržište na kojem proizvođač mora da opstane. Zato podrška organskoj poljoprivredi ima efekta tek kada dobroj ideji omogući da postane održiva proizvodnja. Na polici prodavnice ne vidi se šta se na njivi dogodilo tokom poslednjeg pljusk. Ne vidi se da li je voda ostala uz koren, da li je zemlja završila u kanalu i da li će se pčele vratiti kada biljke ponovo procvetaju. Prava vrednost organske proizvodnje zato nije samo u onome što sa njive odlazi u gajbama, džakovima i teglama. Ona je i u onome što na njivi ostaje za sledeću sezonu.

